

MICHELLE MORAN

HERETIČKA KRALJICA

Prevela s engleskoga
Marija Perišić

Autoričina bilješka

TIJEKOM OSAMNAESTE DINASTIJE postojalo je razdoblje kad je Nefertitina obitelj suvereno vladala Egiptom. Ona i njezin suprug Ekhnaton zabranili su egipatske bogove i na njihovo mjesto uzdigli mistično božanstvo Atona. Nakon što je Nefertiti umrla, a njezina politika proglašena heretičkom, nakon nje su ipak vladali njezina kći Ankhesenamun i pastorač Tutankhamon. Kad je Tutankhamon u dobi od oko devetnaest godina umro od infekcije, prijestolje je preuzeo Nefertitin otac Ay. Faraon Ay umro je već nakon nekoliko godina i posljednja spona s kraljevskom obitelji ostala je Nefertitina mlađa sestra Mutnodmet.

Znajući da ona nikad ne bi uzela krunu za sebe, general Horemheb silom je oženio Mutnodmet kako bi legitimizirao vlastite pretenzije na egipatsko prijestolje. Mutnodmetina smrt pri porodu označila je kraj jedne ere i kad je Horemheb ostavio prijestolje svojem generalu Ramzesu I., bio je to početak devetnaeste dinastije. No Ramzes je na početku vladavine već bio star i, kad je umro, kruna je prešla u ruke njegova sina, faraona Setija.

Sada je godina 1283. pr. Kr. Nefertitina je obitelj nestala i od njezine je linije ostala još jedino Mutnodmetina kći Nefertari, siročica na dvoru Setija I.

PROLOG

Kad bih sjela na neko mirno mjesto, daleko od palače i dvorskog meteža, sigurna sam da bih se mogla sjetiti prizora iz svojeg djetinjstva i mnogo prije moje šeste godine. No u stvarnosti imam mutna sjećanja na niske stolove s nogama u obliku lavljih šapa na ulaštenim pločicama. Još uvijek mogu osjetiti miris cedra i bagrema iz otvorenih sanduka u koje je moja dadilja spremala moje omiljene igračke. I sigurna sam da bih, kad bih jedan cijeli dan sjedila u gajevima sikomore ometana samo vjetrom, uspjela povezati sliku sa zvukom sistruma kojima se svira u dvorištu gdje se palio tamjan. Ali to su sve maglovita sjećanja kroz koja je teško vidjeti, kao kad gledaš kroz gusto platno, a moja je prva prava uspomena Ramzes kako plače u tamnom Amonovu hramu.

Te sam noći vjerojatno preklinjala da pođem s njim ili je moja dadilja bila previše zauzeta uz krevet princeze Pili pa nije primijetila da me nema. No mogu se sjetiti našeg prolaska kroz tihe hodnike Amonova hrama i Ramzesova lica koje je izgledalo poput slike na kojoj su prikazane žene kako mole božicu Izidu za uslugu. Bilo mi je šest godina i uvijek sam brbljala, ali sam znala dovoljno da te noći budem vrlo tiha. Zurila sam prema gore u naslikane prizore bogova koji su prolazili kroz svjetlo naše treperave baklje i kad smo došli do unutarnjeg svetišta, Ramzes mi je uputio prve riječi.

»Ostani ovdje.«

Poslušala sam njegovu zapovijed i s vrata sam ga gledala kako se približava visokom kipu Amona. Bog je bio osvijetljen krugom baklji i Ramzes je kleknuo pred stvoriteljem života. Srce mi je toliko glasno lupalo u ušima da nisam mogla čuti što šapuće no čula sam njegove posljednje riječi kad je zavapio: »Pomogni joj, Amone. Ima samo šest godina. *Molim te*, ne daj da je Anubis odvede. Ne još!«

Kod suprotnih vrata svetišta začuli su se pokreti i šapat koraka u sandalama upozorio je Ramzesa da nije sâm. Ustao je, obrisao suze s očiju, i zadržala sam dah kad je iz tmine izronio muškarac poput leoparda. Preko ramena mu je bila prebačena pjegava životinjska koža, a lice mu je bilo glatko poput balzamatorove maske što znači da je mogao imati četrdeset ili stotinu godina, a lijevo mu je oko bilo crveno poput lokve krvi.

»Gdje je kralj?« pitao je visoki svećenik.

Ramzes, kojem je bilo devet godina, hrabro je iskoračio u osvjetljeni krug i progovorio. »U palači, Vaša Svetosti. Moj se otac ne želi odvojiti od sestre.«

»Gdje ti je onda majka?«

»Ona... ona je također sa sestrom. Liječnici kažu da će mi sestra umrijeti!«

»Znači, tvoj je otac poslao *djecu* da posreduju kod bogova?«

Prvi mi je put postalo jasno zašto smo došli. »Ali obećao sam Amonu što god on želi«, rekao je Ramzes očajno. »Što god će biti moje u mojoj budućnosti.«

»I tvoj se otac nije sjetio pozvati mene?«

»Sjetio se! Tražio je da dođete u palaču.« Glas mu se slomio. »Ali mislite li da će je Amon izliječiti?«

Visoki je svećenik hodao po pločicama. »Tko to može znati?«

»Ali došao sam na koljenima i ponudio sam bilo što. Učinio sam kako su mi rekli.«

»*Ti* možda jesi«, oštro mu je odgovorio visoki svećenik, »ali faraon nije posjetio hram.«

Ramzes me primio za ruku i slijedili smo rub svećenikove halje prema dvorištu. Truba je razbila tišinu noći i kad su se pojavili sveće-

nici u dugačkim bijelim ogrtačima, pomislila sam na mumificiranog boga Ozirisa. Bilo je nemoguće razabrati crte njihovih lica u mraku, ali kad ih se okupilo dovoljno, visoki je svećenik povikao: »Prema palači Malkati!«

Iza baklji koje su predvodile put, kliznuli smo u tminu. Naše su dvokolice jurile kroz hladnoću mjeseca mehira do rijeke Nil. A kad smo prešli rijeku i došli do stuba palače, čuvari su požurili našu svitu u predvorje.

»Gdje je kraljevska obitelj?« pitao je visoki svećenik.

»U princezinoj spavaćoj sobi, Vaša Svetosti.«

Visoki je svećenik pošao prema stubama. »Je li živa?«

Kad nijedan čuvar nije odgovorio, Ramzes je počeo trčati, a ja sam požurila za njim bojeći se ostati sama u tamnim hodnicima palače.

»Pili!« vikao je. »Pili, *ne!* Čekaj!« Preskakao je dvije stube odjednom, a na ulazu u Piline odaje dva su se čuvara razdvojila kako bi prošao između njih. Ramzes je otvorio teška drvena vrata na vrhu stuba i ja sam stala. Virila sam u mračni prostor. Zrak je bio težak od tamjana, a kraljica je bila pognuta u tuzi. Faraon je stajao sâm u sjeni, daleko od jedine uljane svjetiljke koja je osvjetljavala sobu.

»Pili«, šapnuo je Ramzes. »Pili!« zavapio je. Nije ga bilo briga što jednom princu ne pristaju suze. Pojurio je prema krevetu i zgrabio sestrinu ruku. Oči su joj bile zatvorene, a malena prsa više se nisu tresla od prehlade. Stajala sam u sjeni i egipatska je kraljica počela snažno plakati.

»Ramzese, moraš im reći da počnu zvoniti zvonima.«

Ramzes je pogledao prema ocu, kao da egipatski faraon može poništiti smrt.

Faraon Seti je kimnuo. »Idi.«

»Ali pokušao sam!« povikao je Ramzes. »Molio sam Amona.«

Seti je prešao preko sobe i stavio ruku oko Ramzesovih ramena. »Znam. A sad im moraš reći da počnu zvoniti. Anubis ju je uzeo.«

Ali ja sam vidjela da Ramzes nema snage ostaviti Pili samu. Bojale se mraka, baš kao i ja, i uplašila bi se od tolikog jecanja. Ramzes je oklijevao, no očev je glas bio odlučan.

»Idi.«

Ramzes je pogledao prema meni i podrazumijevalo se da ću poći s njim.

U dvorištu je stara svećenica sjedila pod uvijenim granama bagrema držeći malo brončano zvono u svojim naboranim rukama. »Jednog će dana Anubis doći po sve nas«, rekla je. Staričin je dah zamaglio hladnu noć.

»Ali ne kad nam je šest godina!« povikao je Ramzes. »Ne kad sam Amona preklinjao za njezin život.«

Stara se svećenica okrutno nasmijala. »Bogovi ne slušaju djecu! Koje si ti to velike stvari postigao pa da bi Amon trebao slušati što mu govoriš? U kojim si ratovima pobijedio? Koje si spomenike podigao?«

Skrila sam se iza Ramzesova ogrtača i ni on ni ja nismo se pomakli.

»Gdje je Amon mogao čuti tvoje ime«, nastavila je uporno, »da bi ga prepoznao među tisućama onih koji mole za pomoć?«

»Nigdje«, čula sam Ramzesov šapat i stara je svećenica čvrsto kimala glavom.

»Ako vam bogovi ne mogu prepoznati imena«, upozorila nas je, »nikad neće čuti vaše molitve.«

PRVO POGLAVLJE

Faraon Gornjeg Egipta

TEBA, 1283. PR. KR.

Budi mirna«, opomenuo me strogo Paser. Premda je Paser bio moj učitelj i nije mogao govoriti princezi što da radi, dao bi mi dodatne retke za prepisivanje ako ga ne bih poslušala. Prestala sam se vrpeljiti u haljini s perlama i poslušno stajala zajedno s ostalom djecom iz harema faraona Setija. Ali sve što sam vidjela bio je pozlačeni pojas žene ispred mene. Jaki joj je znoj umrljao bijelu tkaninu i kapao ispod perike niz vrat. Odmah nakon što Ramzes prođe u kraljevskoj povorci, cijeli će dvor moći pobjeći od vrućine i poći za njim u svježu hladovinu hrama. Ali povorka se kretala nepodnošljivo sporo. Podigla sam pogled prema Paseru koji je tragao za prolazom prema prednjem dijelu gomile.

»Hoće li Ramzes prestati učiti s nama sad kad je postao suvladar?« pitala sam ga.

»Da«, odgovorio je Paser odsutno. Uhvatio me za ruku i probijao nam put kroz more tijela. »Napravite mjesta za princezu Nefer-tari! Mjesta!« Žene s djecom pomicala su se u stranu sve dok se nismo našli uz sami rub ceste. Niz cijelu Aveniju sfingi dimile su se i gorjele visoke vaze s tamjanom puneći zrak svetim mirisom *kyphija* koji će ovaj dan učiniti sretnijim od svih drugih. Metalni zvuk truba ispunjavao je aveniju i Paser me gurnuo prema naprijed. »Dolazi princ!«

»Vidim princa svaki dan«, rekla sam namršteno. Ramzes je bio jedini sin faraona Setija i sad kad je navršio petnaest godina, njegovo je djetinjstvo završilo. Više neću učiti s njim u *eddubi* niti ćemo svako poslijepodne zajedno loviti. Nije me zanimalo vidjeti ga s krunom, ali kad sam ga ugledala, zastao mi je dah. Od širokog ovratnika od lapisa oko vrata do zlatnih narukvica oko gležnjeva i ručnih zglobova, cijeli je bio prekriven nakitom. Crvena mu je kosa sjala poput bakra na suncu, a za strukom mu je visio teški mač. Tisuće su se Egipćana gurale prema naprijed kako bi ga vidjeli i dok je Ramzes prolazio u povorci, ja sam zakoračila naprijed i povukla ga za kosu. Paser je ljutito uzdahnuo, no faraon Seti se nasmijao i čitava se povorka zaustavila.

»Mala Nefertari.« Faraon me potapšao po glavi.

»Mala?« Izbacila sam prsa. »Nisam mala.« Bilo mi je dvanaest godina, a za mjesec dana navršavala sam trinaest.

Faraon Seti nasmijao se mojoj svojeglavosti. »Onda mala samo rastom«, rekao je. »A gdje je ona tvoja odlučna dadilja?«

»Menit? U palači je, priprema se za gozbu.«

»Reci Menit da je večeras želim vidjeti u velikoj dvorani. Moramo je naučiti da se smije tako lijepo poput tebe.« Uštipnuo me za obraze i povorka je nastavila prema hladnom utočištu hrama.

»Ostani blizu mene«, naredio mi je Paser.

»Zašto? Prije vam nikad nije smetalo kuda idem.«

Ušli smo u hram zajedno s ostatkom dvora, a teška vrućina dana napokon je ostala iza nas. U slabo osvjetljenim hodnicima, svećenik odjeven u dugačku bijelu halju boga Amona brzo nas je upućivao do unutarnjeg svetišta. Prislonila sam dlan na hladne kamene ploče s uklesanim i naslikanim crtežima bogova. Lica su im bila zamrznuta u izrazima veselja, kao da im je drago što smo došli.

»Pazi na slike«, upozorio me Paser oštro.

»Kamo idemo?«

»U unutarnje svetište.«

Prolaz se širio u zasvođenu dvoranu i gomilom je prošao žamor iznenađenja. Granitni stupovi dizali su se do vrtoglavih visina, a krov prekriven plavim pločicama imao je srebrne umetke oponašajući svjetlacavo noćno nebo. Na oslikanom podiju čekala je skupina Amono-

vih svećenika. U svojim dugim bijelim suknjama i s glatkim brončanim nogama izgledali su poput čaplji i s tugom sam pomislila da Ramzes, nakon što ga proglaše suvladarom Egipta, nikada više neće biti bezbrižni princ. Ali ondje je bilo i druge djece iz *eddube* pa sam pretraživala prepunu prostoriju u potrazi za svojim prijateljima.

»Aša!« povikala sam i kad me Aša vidio s našim učiteljem, krenuo je prema nama. Njegova crna kosa bila je, kao i uvijek, čvrsto stegnuta u pletenicu; kad god smo lovili, letjela je iza njega poput biča. Premda bi često upravo njegova strijela srušila bika, nikad ne bi prvi pristupio lovinu zbog čega ga je faraon prozvaao *Aša Oprezni*. Ali ako je Aša bio oprezan, Ramzes je bio impulzivan. U lovu je uvijek jurio naprijed, čak i na najopasnijim stazama, i zato ga je otac zvao *Ramzes Nepromišljeni*. Naravno, to je bila njihova privatna šala i faraon Seti bio je jedina osoba koja ga je tako zvala. Nasmiješila sam se Aši, ali Paser ga je pogledao manje gostoljubivim pogledom.

»Zašto ne stojiš s princem na podiju?«

»Zato što ceremonija neće početi prije nego se oglase trube«, objasnio je Aša. Kad je Paser uzdahnuo, Aša se okrenuo prema meni. »Što ti je? Zar nisi uzbuđena?«

»Zašto bih bila uzbuđena«, pitala sam, »kad će Ramzes odsad cijelo vrijeme provoditi u dvorani za prijeme, a ti ćeš za manje od godinu dana otići u vojsku.«

Aša se neugodno promeškolljio u kožnom pektoralu. »Zapravo, želim li biti general«, objasnio je, »obuka bi mi trebala početi već ovaj mjesec.« Trube su se oglasile i Aša je rekao: »Vrijeme je!« a onda je njegova dugačka pletenica nestala u gužvi. Na hram se spustila tišina i pogledala sam prema Paseru koji je izbjegavao moj pogled.

»Što *ona* radi ovdje?« prosiktao je netko i bez okretanja sam znala da je žena govorila o meni. »Danas neće donijeti ništa osim nesreće.«

Paser je pogledao prema meni i dok su svećenici počinjali pjevati himne Amonu, pretvarala sam se da nisam čula ženin šapat. Umjesto toga sam gledala kako visoki svećenik Rahotep izlazi iz tame. Preko ramena mu je bila prebačena leopardova koža i dok se polako penjao na podij, djeca pokraj mene odvratila su poglede. Lice mu je izgledalo smrznuto, poput maske koja se ne prestaje ceriti, a lijevo mu je oko

bilo crveno poput kamena karneola. Teški oblaci tamjana ispunjavali su unutrašnje svetište no Rahotep se doimao imunim na dim. Rukama je podigao *deshret* krunu i bez treptaja je stavio iznad Ramzesova zlatnog čela. »Neka veliki bog Amon prihvati Ramzesa Drugog jer on je sada faraon Donjeg Egipta.«

I dok je dvor eruptirao u divljem klicanju, osjetila sam kako mi je srce potonulo. Tjerala sam nadražujući miris parfema ispod ženskih pazuha, a djeca s bjelokosnim čegrtaljicama stvarala su buku koja je ispunjavala cijelu dvoranu. Seti, od sada samo faraon Gornjeg Egipta, široko se osmjehnuo. Zatim su se stotine dvorjana počele kretati i gnječiti me između svojih pojaseva.

»Dodi. Idemo prema palači!« povikao je Paser.

Pogledala sam iza sebe. »Što je s Ašom?«

»Morat će te kasnije pronaći.«

Dostojanstvenici iz svakog kraljevstva na svijetu došli su u palaču Malkatu proslaviti Ramzesovu krunidbu. Stajala sam na ulazu u veliku dvoranu gdje je dvor svake večeri večerao i divila se sjaju tisuća uljanih svjetiljki koje su bacale svjetlost po ulaštenim pločicama. Dvorana je bila prepuna muškaraca i žena odjevenih u najbolje suknje i haljine s perlama.

»Jesi li ikad vidjela toliko ljudi?«

Iznenadena sam se okrenula. »Aša!« uskliknula sam. »Gdje si bio?«

»Otac je htio da pođem u konjušnice kako bih se pripremio...«

»Za odlazak u vojsku?« Prekrižila sam ruke i kad je Aša vidio da sam doista uzrujana, neodoljivo se nasmiješio.

»Ali sad sam ovdje s tobom.« Primio me za ruku i poveo me u dvoranu. »Jesi li vidjela izaslanike koji su doputovali? Kladim se da bi mogla pričati s bilo kojim od njih.«

»Ne govorim šasu«, rekla sam kako bih mu se usprotivila.

»Ali znaš svaki drugi jezik! Da nisi djevojka, mogla bi biti vezir.« Pogledom je prešao po dvorani i pokazao. »*Gledaj!*«

Pratila sam njegov pogled do faraona Setija i kraljice Tuye na kraljevskom postolju. Kraljica nije nikad nikud odlazila bez svojeg *iwiwa*

Ađe i crno-bijeli pas je položio zašiljenu glavu na njezino krilo. Premda je kraljičin *iwiw* uzgojen za lov na zečeve u močvarama, najdalje kuda je ikad hodao bilo je od njegova pernatog jastuka do posude s vodom. I sad kad je Ramzes postao faraon Donjeg Egipta, pokraj njegove je majke postavljeno treće prijestolje.

»Znači, Ramzes će sjediti s roditeljima«, rekla sam potišteno. Uvijek bi jeo sa mnom ispod podija, za dugačkim stolom za kojim su sjedili najvažniji članovi dvora. A sad kad je njegov stolac uklonjen, vidjela sam da je moj smješten pokraj Woserit, visoke svećenice božice Hator. Aša je to također primijetio i zavrtio glavom.

»Šteta što ne možeš sjediti sa mnom. O čemu ćeš uopće razgovarati s Woserit?«

»Pretpostavljam o ničemu.«

»Barem su te smjestili nasuprot Henuttawy. Misliš li da bi sad mogla pričati s tobom?«

Cijela je Teba bila opčinjena njome, ne zato što je bila jedna od dvije mlađe sestre faraona Setija, nego zato što u Egiptu nije bilo tako ocharavajuće lijepe žene. Usne su joj bile pomno obojene kako bi odgovarale crvenoj haljini božice Izide i samo je visokoj svećenici bilo dopušteno nositi tu živopisnu boju. Kao dijete od sedam godina bila sam opčinjena načinom na koji joj se ogrtač zavijao oko sandala, poput vode koja se blago pomiče po brodskom pramcu. Tada sam mislila da je ona najljepša žena koju ću ikada vidjeti i večeras sam shvatila da sam i dalje imala pravo. Ipak, premda smo jele zajedno za istim stolom otkad sam znala za sebe, nisam se sjećala niti jedne prilike kad mi se obratila. Uzdahnula sam. »Sumnjam.«

»Pa, ništa ne brini, Nefer.« Aša me je potapšao po ramenu onako kako bi to učinio stariji brat. »Siguran sam da ćeš naći prijatelje.«

Prešao je preko dvorane i gledala sam ga kako se pozdravlja s ocem za generalskim stolom. *Uskoro će i on biti jedan od tih muškaraca*, pomislila sam, *nosit će ispletenu kosu u maloj petlji na stražnjoj strani vrata i nikad se neće odvajati od svojeg mača*. Kad je Aša rekao nešto što je nasmijalo njegova oca, pomislila sam na svoju majku, kraljicu Mutnodmet. Da je preživjela, ovo bi bio njezin dvor, ispunjen njezinim prijateljima, vezirima i prinčevima. Žene se nikad ne bi usudile šaptati o meni i umjesto da budem suvišna princeza, bila bih *prava* princeza.

Sjela sam na svoje mjesto pokraj Woserit i princ iz Hatija mi se nasmiješio. Niz leđa su mu padale tri dugačke pletenice kakve su nosili jedino Hetiti, a budući da je bio počasni gost, njegov je stolac postavljen desno od Henuttawy. Međutim, nitko se nije sjetio hetitskog običaja da se kruh najprije ponudi najvažnijem gostu. Uzela sam netaknutu zdjelu i dodala je princu.

Upravo mi je htio zahvaliti kad je Henuttawy stavila svoj tanašni dlan na njegovu ruku i objavila stolu: »Egipatski je dvor počašćen što može ugostiti princa iz Hatija kao gosta na krunidbu mojeg nećaka.«

Vežiri i svi ostali za stolom podigli su pehare i kad je princ polako odgovorio na hetitskom, Henuttawy se nasmijala. Ali ono što je princ rekao uopće nije bilo smiješno. Pogledom je prešao stolom tražeći pomoć i kad mu nitko nije priskočio, pogledao je u mene.

»Rekao je da se, premda je ovo sretan dan«, prevodila sam, »nada da će faraon Seti živjeti još mnogo godina i da prijestolje Donjeg Egipta neće prerano ostaviti Ramzesu.«

Henuttawy je probljedjela i odmah sam shvatila da nisam trebala ništa reći.

»Pametna djevojka«, rekao je princ na lošem egipatskom.

Ali Henuttawy je suzila oči. »*Pametna?* Čak i papiga može naučiti oponašati.«

»Nemojte tako, svećenice. Nefertari je prilično pametna«, usprotivio se vezir Anemro. »Nitko drugi nije se sjetio dodati princu kruh kad je sjeo za stol.«

»Naravno da se ona sjetila«, rekla je Henuttawy zajedljivo. »Vjerojatno je to naučila od svoje tete. Koliko se sjećam, Heretička je kraljica toliko voljela Hetite da ih je pozvala u Amarnu gdje su nam donijeli kugu. Čudim se da joj naš brat uopće dopušta da sjedi s nama.«

Woserit se namrštila. »To je bilo jako davno. Nefertari nije kriva za to tko joj je bila teta.« Okrenula se prema meni. »Nije važno«, rekla je ljubazno.

»Naravno da je važno«, naslađivala se Henuttawy. »Zašto bi inače Ramzes razmišljao o tome da oženi Izet, a ne našu *princezu?*«

Spustila sam svoj pehar i Henuttawy je nastavila govoriti. »Naravno, ne znam što će Nefertari raditi ako ne postane Ramzesova žena.

Možda bi je ti mogla primiti, Woserit.« Henuttawy je pogledala svoju mlađu sestru, visoku svećenicu kralje božice Hator. »Čula sam da tvom hramu trebaju dobre junice.«

Nekoliko se dvorjana za našim stolom zahihotalo i Henuttawy me pogledala kao što zmija gleda svoju večeru.

Woserit je pročistila grlo. »Ne znam zašto te naš brat uopće podnosi.«

Henuttawy je ispružila ruku prema hetitskom princu i premda je princ djelovao zbunjeno, oboje su ustali i pridružili se plesu. Kad je počela glazba, Woserit se nagnula prema meni. »Odsad moraš biti oprezna u blizini moje sestre. Henuttawy ima mnogo moćnih prijatelja u palači i, ako to želi, može te uništiti u Tebi.«

»Zato što sam prevodila princu?«

»Zato što Henuttawy želi da Izet postane glavna supruga, a pričalo se da bi te Ramzes mogao pitati da ti popuniš to mjesto. S obzirom na tvoju prošlost, rekla bih da je to malo vjerojatno, no moja bi sestra bila i više nego sretna da nestaneš. Želiš li opstati u ovoj palači, Nefertari, predlažem ti da razmisliš gdje će biti tvoje mjesto u njoj. Večeras je završilo Ramzesovo djetinjstvo, a tvoj će prijatelj Aša brzo poći u vojsku. Što ćeš ti učiniti? Rođena si kao princeza i majka ti je bila kraljica. Ali kad je tvoja majka umrla, nestalo je i tvoje mjesto na ovom dvoru. Nemaš nikoga da te vodi i zato ti je dopušteno da divlje juriš naokolo, loviš s dječacima i vučeš Ramzesa za kosu.«

Pocrvenjela sam. Mislila sam da je Woserit na mojoj strani.

»Oh, faraon Seti misli da je to slatko«, priznala je. »I ti si. Ali za dvije godine takvo ponašanje neće više biti šarmantno. I što ćeš učiniti kad ti bude dvadeset godina? Ili čak trideset? Kad se potroši zlato koje si naslijedila, tko će te uzdržavati? Zar ti Paser nikad nije govorio o tome?«

Zubima sam smirivala usnu. »Nije.«

Woserit je podigla obrve. »*Nitko* od tvojih učitelja?«

Odmahnula sam glavom.

»Onda imaš još mnogo toga za naučiti, bez obzira koliko tečno govorila hetitski.«

* * *

Dok sam se te večeri svlačila za odlazak u krevet, moja je dadilja primijetila da sam neuobičajeno tiha.

»Što je? Danas ne vježbamo jezike, gospo?« Ulila je toplu vodu iz vrča u lavor i zatim pripremila krpu kako bih si oprala lice.

»Koja je svrha vježbanja?« pitala sam. »Kad ću ih koristiti? Veziri uče jezike, a ne suvišne princeze. A budući da djevojčica ne može biti vezir...«

Menit je povukla stolac po pločicama i sjela pokraj mene. Proučavala mi je lice u ulaštenoj bronci i nije bilo dadilje koja bi mi mogla biti veća suprotnost. Kostu su joj bile velike dok su moje bile sitne, a Ramzes je volio reći da bi joj vrat ispod brade, svaki put kad bi se naljutila, otekao poput vrećice debelog pelikana. Težina joj je bila koncentrirana u bokovima i grudima dok ja uopće nisam imala ni jedno ni drugo. Bila je moja dadilja otkad mi je majka umrla pri porodu i voljela sam je kao da mi je prava *mawat*. Pogled joj se smekšao kad je pogodila uzrok moje muke. »Ah.« Duboko je udahnula. »To je zato što će Ramzes oženiti Izet.«

Pogledala sam je u zrcalu. »Znači, *istina* je?«

Slegnula je ramenima. »Priča se po palači.« Dok je premještala svoju pozamašnu pozadinu na stolcu, grivne od fajanse zveckale su joj oko gležnjeva. »Naravno, nadala sam se da će oženiti vas.«

»Mene?« Sjetila sam se Woseritinih riječi i zurila sam u nju. »Ali zašto?«

Uzela je moju krpu i ocijedila je u lavoru. »Zato što ste kći kraljice, bez obzira na vašu vezu s Heretikom i njegovom ženom.« Govorila je o Nefertiti i njezinu mužu Ekhnatonu koji su odbacili egipatske bogove i naljutili Amona. Njihova se imena nisu nikad izgovarala u Tebi. Nazivani su jednostavno *Hereticima* i prije nego što sam mogla razumjeti što to znači, znala sam da je nešto loše. Sad sam pokušala zamisliti Ramzesa kako me gleda svojim velikim plavim očima i pita me da mu budem žena i toplo rumenilo prošlo mi je cijelim tijelom. Menit je nastavila: »Vaša bi majka očekivala da se udate za kralja.«

»A ako se ne udam?« Naposljetku, što ako me Ramzes ne želi za svoju ženu?

»Onda ćete postati svećenica. Ali svaki dan idete u Amonov

hram i vidjeli ste kako svećenice žive«, rekla je upozoravajuće pokazujući mi da ustanem. »Ne bi više bilo lijepih konja ni dvokolica.«

Podigla sam ruke i Menit mi je skinula haljinu od perla. »Čak ni ako bih bila visoka svećenica?«

Menit se nasmijala. »Zar već planirate Henuttawynu smrt?«

Pocrvenjela sam. »Naravno da ne.«

»Pa, sad vam je dvanaest godina. Još malo pa trinaest. Vrijeme je da odlučite koje je vaše mjesto u palači.«

»Zašto mi to večeras svi govore?«

»Zato što kraljeva krunidba sve mijenja.«

Odjenula sam svježu halju i kad sam se popela u krevet, Menit je pogledala u mene.

»Imate oči kao Tefer«, rekla je nježno. »Kao da sjaje pod svjetlošću svijeća.«

Moja pjegava *miw* sklopčala se bliže meni i kad nas je vidjela zajedno, Menit se nasmijala. »Dvije zelenooke ljepotice«, rekla je.

»Ali ne lijepo kao Izet.«

Menit je zaszela na rub mojeg kreveta. »Vi ste jednako lijepi kao i bilo koja djevojka u ovoj palači.«

Zakolotala sam očima i odvrtila lice. »Ne moraš se pretvarati. Znam da nisam ni sjena Izet...«

»Izet je tri godine starija od vas. Kad navršite petnaest, bit ćete žena i tijelo će vam sazrijeti.«

»Aša kaže da neću nikad narasti; da ću i s dvadeset godina još uvijek biti mala poput Setijevih patuljaka.«

Menit je uvukla bradu tako da joj se pelikanova vrećica ljutito klatila. »A što Aša misli da zna o patuljcima? Jednog ćete dana biti visoki i prekrasni poput Izide! A ako ne jednako visoki«, dodala je oprezno, »onda barem jednako lijepi. Koja djevojka u palači ima takve oči? Lijepe su poput očiju vaše majke. I imate tetin osmijeh.«

»Uopće nisam kao moja teta«, rekla sam ljutito.

Međutim, Menit je odrasla na Nefertitinom i Ekhnatonovom dvoru pa ona sigurno zna je li to istina. Otac joj je bio važan vezir, a

Menit je bila dadilja Nefertitinoj djeci. U strašnoj kugi koja je poharala Amarnu, Menit je izgubila svoju obitelj i dvije Nefertitine kćeri za koje se brinula. Ali sa mnom nikad nije pričala o tome i znala sam da želi zaboraviti to vrijeme otprije dvadeset godina. Također sam bila sigurna da nas je Paser učio kako je visoki svećenik Rahotep, s krvavo crvenim okom, nekoć također služio mojoj teti, no previše sam se bojala pitati Menit o tome. Takva je bila moja prošlost. Sužene oči, šaputanja i nesigurnost. Odmahnula sam glavom i ponovila »Uopće nisam kao moja teta.«

Menit je podigla obrve. »Možda je bila heretik«, prošaptala je, »ali je bila i najveća ljepotica koja je ikad živjela u Egiptu.«

»Ljepša od Henuttawy?« izazivala sam.

»Henuttawy bi bila jeftina bronca naspram zlata vaše tete.«

Pokušala sam zamisliti lice ljepše od Henuttawyna, ali nisam mogla. Potajice sam željela da je u Tebi preostala neka Nefertitina slika. »Misliš li da će Ramzes izabrati Izet zato što sam ja u rodu s Heretičkom kraljicom?«

Menit mi je povukla prekrivač do prsa izazvavši Teferovo negodovanje. »Mislim da će Ramzes izabrati Izet zato što je vama dvanaest, a njemu petnaest godina. Ali uskoro ćete vi, gospo, postati žena i biti spremni za bilo koju budućnost koju izaberete.«